KARTA EWIDENCYJNA OBIEKTU NIERUCHOMEGO
NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

BUDYNEK MIESZKALNY, TZW. „BESARABKA"

2. Czas powstania

1942 r.

3. Miejscowość

RADZYŃ

4. Adres (ulica, nr posesji)

Nr 1
(dz. 149, obręb 0050 Radzyń)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **łódzkie**

powiat: **łęczycki**

gmina: **Grabów**

6. Współrzędne geograficzne

N: 52°11'52.59" E: 19°00'11.21"

7. Użytkowanie obecne

Mieszkalne

8. Stan zachowania

3/4 – dostateczny/dobry

9. Materiały graficzne

Widok ogólny budynku z kierunku wschodniego

Elewacja tylna budynku, widok z kierunku północno-zachodniego

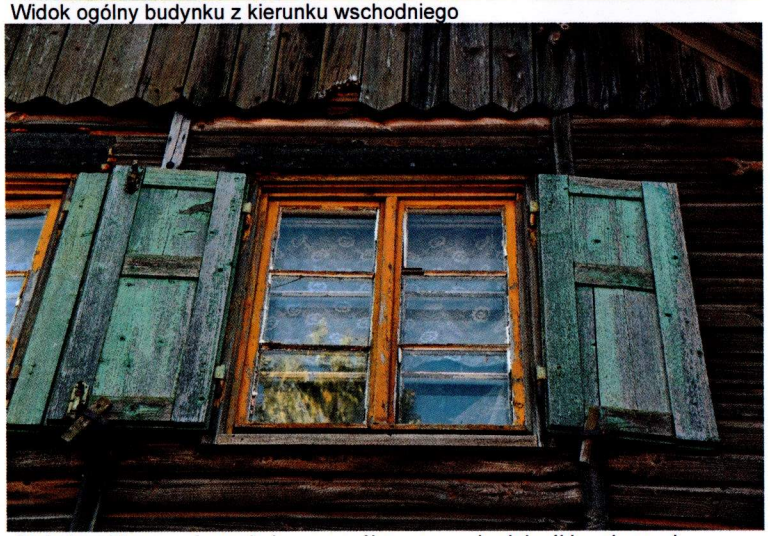

Stolarka okienna, elewacja boczna północno-wschodnia, II kondygnacja

Plan Radzynia z oznaczeniem lokalizacji budynku, skala ok. 1:11000

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Skrócony opis obiektu:
Nieruchomość w Radzyniu nr 1 jest zlokalizowana we wschodniej części Radzynia, przy granicy ze wsią Rochów. Posesja posiada kształt silnie wydłużonego prostokąta przyległego krótszym bokiem do drogi gminnej prowadzącej z Radzynia do Rochowa oraz Starej Sobótki, od strony wschodniej posesję obiega droga wewnętrzna. Budynek usytuowany jest w południowo-wschodnim narożniku nieruchomości, szczytowo w stosunku do drogi gminnej, z elewacją frontową zwróconą w stronę ww. drogi wewnętrznej. Obiekt stanowi przykład drewnianego budownictwa mieszkalnego z okresu II wojny światowej, tzw. „besarabki", wznoszonego według projektów typowych dla kolonistów niemieckich osiedlanych na ziemiach polskich. Budynek został wzniesiony w 1942 r. dla niemieckiego kolonisty Edmunda Gall. Jest to budynek parterowy z użytkowym poddaszem, posadowiony na wysokiej podmurówce, przykryty dachem dwuspadowym o wysokim kącie nachylenia połaci, z okapami znacznie wysuniętymi przed lico elewacji, założony na rzucie regularnego prostokąta o dwutraktowym układzie wnętrza. Podmurówka jest wykonana z cegły ceramicznej pełnej, na zaprawie cementowo-wapiennej, pokryta tynkiem cementowo-wapiennym. Ściany zewnętrzne i wewnętrzne są wzniesione w konstrukcji szkieletowej, obustronnie oszalowane deskami. Elewacje są oszalowane deskami w układzie poziomym (deski bez profilowania przybite na zakładkę, łączenia między deskami są przesłonięte pionowymi listwami), zaś same szczyty elewacji bocznych w górnej partii dodatkowo są pokryte deskami w układzie pionowym, z dolnymi krawędziami desek wyciętymi trójkątnie, tworzącymi rodzaj ozdobnego fryzu ząbkowego. Budynek jest przykryty wysokim, dwuspadowym dachem drewnianym o konstrukcji jętkowej, krytym dachówką ceramiczną typu „esówka". Elewacja frontowa jest dwuosiowa, z dwoma, asymetrycznie rozmieszczonymi oknami, elewacja tylna – trójosiowa, z dwoma oknami oraz drzwiami usytuowanymi skrajnie, w osi 3 elewacji, drzwi są poprzedzone murowanymi stopniami schodów zewnętrznych. W obrębie elewacji bocznej, północno-wschodniej, w kondygnacji parteru oraz poddasza znajdują się po dwa, symetrycznie rozmieszone okna pełnowymiarowe, z kolei, w obrębie elewacji bocznej, południowo-zachodniej, po jednym, centralnie usytuowanym oknie, przy czym w kondygnacji parteru znajduje się małe okienko (lufcik) doświetlające pomieszczenie składziku pod schodami, zaś w kondygnacji poddasza – okno pełnowymiarowe. Stolarka okienna w kondygnacji parteru posiada charakter współczesny (okna dwuskrzydłowe, jednoramowe), z wyjątkiem małego okienka w elewacji bocznej południowo-zachodniej (okno jednoskrzydłowe, bez podziału, drewniane, ościeżnicowe). W kondygnacji poddasza, w obrębie elewacji bocznych zachowane się historyczne okna drewniane o konstrukcji skrzynkowej, podwójne, dwuskrzydłowe, sześciopolowe (dwudzielne, trzypoziomowe), z drewnianymi okiennicami o konstrukcji ramowo-płycinowej. Drzwi zewnętrzne (elewacja tylna) są jednoskrzydłowe, drewniane, deskowe, z okienkiem w górnej partii w kształcie pionowego prostokąta, nad drzwiami znajduje się jednospadowy daszek. Ściany wewnętrze, działowe, są drewniane o konstrukcji szkieletowej, oszalowane deskami; stropy są drewniane, belkowe, z sufitami deskowo-listwowymi; podłogi deskowe; drzwi wewnętrzne – jednoskrzydłowe, drewniane, ramowo-płycinowe oraz deskowe (na poddasze). Wnętrze w kondygnacji parteru posiada układ dwutraktowy z klatką schodową usytuowaną przy jednej ze ścian bocznych (w osi drzwi zewnętrznych). Schody prowadzące na poddasze są jednobiegowe, drewniane, policzkowe, pod schodami znajduje się dodatkowe pomieszczenie (składzik). Zabytek cechuje wysoki stopień autentyzmu wynikający z zachowania oryginalnej substancji i formy (jedyną istotną ingerencję w historyczny wygląd budynku stanowi wymiana stolarki okiennej oraz likwidacja okiennic w kondygnacji parteru).

Zagrożenia:
- uszkodzenie obiektu w wyniku nieodpowiedniego użytkowania drogi wewnętrznej urządzonej w bezpośrednim sąsiedztwie elewacji frontowej budynku.

Najpilniejsze postulaty:
- odsunięcie od elewacji frontowej budynku drogi wewnętrznej lub zmiana organizacji ruchu w obrębie ww. drogi (odsunięcie ruchu pojazdów od fasady budynku, wytycznie w jej sąsiedztwie traktu pieszego),
- naprawa ubytków otynkowania ceglanej podmurówki,
- naprawa uszkodzeń schodów zewnętrznych (spękania ceglanych stopni),
- renowacja historycznej stolarki okiennej, docelowe przywrócenie historycznej formy stolarki okiennej w kondygnacji parteru (wraz z okiennicami),
- zapewnienie ciągłości użytkowania oraz bieżącej konserwacji zabytku

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

Opr.: P. Ugorowicz, WUOZ w Łodzi.
Fotografie: październik 2023 r.; tekst: marzec 2024 r.

GŁÓWNY SPECJALISTA
Piotr Ugorowicz